

Valta rajoittamisena ja
riippuvuutena: valotuksia vallan
kaksiin kasvoihin

Samuli Aikio

Vallan kolmet kasvot

. Steven Lukes: Power: a radical view (1973). Vallan poliittisuus. **Valta**

- 1) Niiden, jotka vievät voiton päätöksiä tehtäessä (Dahl) > *valta rajoittamisena*
- 2) Niiden, jotka kontrolloivat, mitä asioita pöydälle nostetaan keskusteltavaksi ja päätettäväksi (Bachrach ja Baratz) > *valta poliittisen agendan asettamisena*
- 3) Yksilöiden ajatuksiin ja haluihin vaikuttamisena niin, että he tahtovat asioita, joita muutoin vastustaisivat (Lukes) > *valta dominaationa* > herättää kysymyksen siitä, missä määrin yhteiskunnan konsensus todellista. Vallan 1. ja 2. kasvojen huomio yksipuolisesti päätöksenteossa ja toimijoiden välisten, havaittavissa olevien intressien välisissä ristiriidoissa.

. Laajennetaan ja tarkennetaan kuvaa vallan ensimmäisistä kasvoihin ja korvataan vallan toiset kasvot poliittisen agendan asettamisen sijasta vallalla riippuvuutena

Valta rajoittamisena

Vallan ensimmäisistä kasvoista esitetään yleensä se kielteisempi puoli

Valta on tällöin

- . Rajoittavaa
- . Negatiivista > valta nollasumma-pelinä
- . Toimijoiden väliseen ristiriitaan perustuvaa

Valta on myös

- . Tarkoituksellista
- . Havaittavaa
- . Episodista
- . Ulkoista

Valta rajoittamisena

Vallan ensimmäisissä kasvoissa jotain positiivistakin

Vallan negatiivisuutta tasaavia/pehmentäviä tekijöitä:

- . Vallan havaittavuus
- . Puuttuvien voimavarojen kompensoitavuus
- . Potentiaalien käyttämättä jättäminen
- . Valtaresurssien hajautuminen eri alueille
- . Yhteisten pelisääntöjen kunnioittamatta jättäminen
- . Yhteisten pelisääntöjen ”yleishyödyttävyys”
- . Rajoittamisen merkityksettömyys
- , Roolien ristikkäiset odotukset ja lojaalisuusvaatimukset

Valta riippuvuutena

Vallassa ei ole kyse pelkästään toisen käyttäytymisen tarkoituksellisesta, menestyksellisestä rajoittamisesta, päätöksenteon poliittisen agendan asettamisesta ja ihmisten ajatusten ja halujen muokkaamisesta.

Kyse on myös toimijoiden välisestä riippuvuussuhteesta > luo pohjan ihmisten välisten resurssien (tekojen ja palvelujen) vaihdoille. Valta perustuu toimijoiden välisiin resurssieroihin ja heidän toistensa resursseille antamaan arvoon

Kasvoilla on kielteinen puolensa:

- . Toimijoiden vaihtosuhteiden (tuottamien) rakenteiden rajoittamaa > rajoittaa toimijoiden käyttäytymisen mahdollisuuksia
- . Toimijoiden ei-tarkoituksellisen toiminnan tuottamaa > valta ei ”omissa käsissä”.
- . Dispositionaalista, hetkellisestä vallan käytöstä riippumatonta > vallan pysyvyys

Valta riippuvuutena

Vallalla on myönteisempikin puolensa

- . Valtasuhteet eivät välttämättä konfliktuaalisia > epäsymmetriset valtasuhteet periaatteessa palautettavissa symmetrisiksi
- . Valtasuhteissa ei kyse nollasummapelistä > vaihtosuhteet hyödyttävät eriasteisesti molempia osapuolia > vaihtosuhteet mahdollistajana
- . Rakenteellisen valtaedun ylittäminen ei edellytä välttämättä tietoista vallan käyttöä ja vastustusta
- . Valtasuhteiden mekanismina suoran pakottamisen tai rajoittamisen sijasta sosiaaliset vaihdot, jotka hyödyttävät eriasteisesti palvelujen vaihtajia
- . Valtasuhteet muuttavat vain toimijoiden käyttäytymistä eivätkä heidän identiteettiään

Mistä vallan kahdet kasvot jättävät kertomatta?

- 1) Miten arvot, uskomukset, normit ja ongelmanasettelut vaikuttavat
- 2) Miten mekanismit ja sosiaaliset käytännöt vaikuttavat
- 3) Miten yksilöiden asemat organisaatioissa vaikuttavat
- 4) Miten yhteiskunnan laajemmat rakenteet vaikuttavat
 - a) Siihen, miten ihmiset toistensa käyttäytymisen ymmärtävät ja miten he toistensa käyttäytymistä rajoittavat
 - b) Siihen, miten paljon heillä on resursseja käytettävissään, miten arvokkaina he toistensa resursseja pitävät, miten egoistisesti tai altruistisesti he resurssien vaihdon ymmärtävät ja miten he vaihtavat toisiltaan resursseja
 - c) Työntekijän ja asiakkaan identiteettiin, intresseihin ja tiedollisiin uskomuksiin
 - d) Työntekijän käsitykseen sosiaalityön tehtävästä

Kiitos!